

2865 'Quod [T. Livius historicus] fuerit sepultus eodem ipso loco, quo haec ista ossa reperta sunt [scilicet ad monasterium S. Iustinae, vide mox], fama auget fidem, quod lapis quo insculptum hoc epigramma videtur (necdum excessit octuagesimus annus) inde levatus fuerit, nam et modo calcis fragmenta erant et apparebant vestigia, unde evulsus foret. Hunc autem . . . lapidem . . . repertores . . . in eo ipso quo nunc visitur vestibulo ecclesiae S. Iustinae fixerunt'. Ita SICCO POLENTONUS in epistula (edita apud Pignoriam *origini di Padova* p. 124 seq.) data ad Nicolaum Florentinum Patavii V k. Nov. 1414; qui si verum refert, lapis prodiit inter a. 1335—1344. Contra quinquaginta annos ante repertam arcam a. 1413, id est c. a. 1364 titulum prodiisse in monasterio S. Iustinae 'pone abbatis aedes, ubi nunc valetudinarium est', et translatum esse in vestibulum templi appicta Livii imagine auctor est monasterii eius rerum scriptor Iac. CAVACIUS (hist. coenobii D. Iustinae ed. 2 Patavii 1696) p. 218. Ad aedem Iustinae collocat CYRIACUS, in introitu maioris portae ecclesiae S. Iustinae MARCANOVA, in pariete ecclesiae S. Iustinae ad portam IUCUNDUS; similiter ANTIQUIORES OMNES. Ibidem a. 1413 prodiit capsula plumbea, quae, cum monachi 'ex patribus accepissent Livium ibi sepultum esse', scilicet propter ipsum illum titulum eruderatum ibidem, statim visa est esse arca ea, in qua T. Livius sepultus esset, etsi ne tum quidem defuerunt, ut ait Polentonus, qui infitiari magnopere niterentur. Videtur autem operae pretium esse, quid de ea inventione statim Polentonus in epistula citata scripserit ad Nicolaum hic quoque referre. Coenobium, is ait, 'Iustinae virgini consecratum est . . . prope adjacent parietes, quos gentilitati fuisse Concordiae templum fama refert. Abbas [Ludovici Barbi † 1443] frater [Marinus, v. Cavacius p. 218] spatio quod intercedit (nam parum distant: lapidem pede iaceres) seu casu seu numine, cellulam ut commodiorem haberet, in olitorio, quod secus dormitorium orientem versus ibi conterminat, fossam pro cloaca fecit. Quae cum quinque pateret pedes, detexit veluti fundamentum lateribus maximis et calce omni parte compositum. Eo aliquantulum fracto inclusa capsula reperitur plumbea quidem, longa pedes sex, alta vero et lata aequae ultra pedem. Livii mox clamatur, quod relatu fratrum sepultus ibi Livius haberetur. Scripsit ad me Rolandus monachus, et patriae quidem et litterarum amator, Livium repertum. Postpositis quibusque illicet eo. Dissolverant iam id murale claustrum. In caveam descendo. Ostio sublato proportionate iacentia ossa quaeque video. Ponderosam denique capsam fure contrahimus. Commendo illis, exoro quod interim salva sint. Ad Palatium redeo; litigatore quod iam vesperasceret plenum erat. Peritiores optimates adeo, visa narro. Quid denique? omen bonum suspicari omnes, congaudere omnes, confluentibus replicatum saepius. Rem inauditam puta. Non satis poterat audientibus explicari. Mausoleum decens fabricandum univoce dicunt. Contribuere pollicetur quisque. Cures ista demum omnes et iubent et rogant. Officium ego id, quod video et civitati honoris esse et civibus gratum, accipio. Haec II kal. Sept.: annus iam exactus est: tum enim annus 1413 a nativitate Christi currebat. Commigrare illo vidisses omnes, atque ipsi demum lanii sutoresque. Porro incuria eorum ipsorum, quibus servare datum erat, nonnulli studiosi alienigenae tum memoria tum reverentia dentes unatim furantur, quam ob rem sero licet sub clave secretiore clauduntur. Is qui absentis abbatis tenebat vices, concursu hominum terrefactus, fortasse futurum ratus his istis ossibus, si diutius superessent, ad gentilitia populum revocari, cum neque ab re Gregorius Pontifex scripta sua delere curaverit (puro homini videbatur hunc quasi deum paene coli), consuluit ipse sibi ea ossa comburere et in pulverem ventis dare. Cranium itaque id, quod fuerat tot saeculis terrae visceribus conservatum, is homo trivit. Patefecit consilium monachus ille mihi, ego Zachariae Trivisano: cuiusmodi quantusve fuerit nosti. Accitis extemplo nobilibus coitur. Non deerat ordo furari, si tradere ultro nollent. Tanto in conventu difficile custodissent. Verum aberat ille nimium atque nimium acutus. Gerebat tunc vices fautor noster: assensit libens ipse, portaremus quocumque. Nec mora, ne licentiam poenitentia revocaret, Andreas Dandulus Veneto ex Senatu clarus capite uno, ego ipse altero capsam ligneam pro commoditate praemissam, quod pondere plumbea tractari non posset, extulimus. Succurrerunt illico cives ornatissimi, qui iuarent, Peraghinus de Peragia, Palaminus de Vitalianis milites egregii. Succurrerunt item iuris scientia decorati viri, Alexander de Doctoribus, Ioannes Franciscus Caputlistae, Nicolaus Porcellinus. Partitis namque locis hinc atque inde et ramusculis lauri superfixis per fora ad aulam usque contulimus. Sequebatur Zacharias cum reliquis, comitiva grandis quidem, quam augebant continuo vicatim supervenientes viri puerique et plebs omnis, ut pedes vel portantium impedirentur. Ut vero confluentium multitudinem refrenaret furibusque occasionem obstrueret, voluit Zacharias proprio in penetrali poni. Haec fodiendi causa, haec transferendi series. Mausolei autem formam cape. Demum itaque primoribus convocatis et his qui collegiatis artibus praesunt, quos alii decanos, alii priores, Patavii gastaldiones vocant, senatus habitus est. Interfuit pro dignitate Leonardus Mozzenigus, inclyti modo Venetiarum ducis frater. Interfuit et Zacharias ipse, cuius diligentia operam non parvam dedit. Civitati ad iustitiam praestitit ille, militiae ad praesidium iste. Sententiam Zacharias dixit. Rem veluti oblatam divinitus efferunt quique. Contigisse hac aetate maxime collaetantur. Mausoleum denique et urbe et viro dignum faciendum consulitur. Nec fuit in tanta concione quisquam vel illiteratorum hominum, cuius imperitia a communi sententia discreparet: quin imo ad sumptum libere suo pro collegio portionem singuli obtulerunt. Verum enim vero ut pro quaque re quotidie senatus habendi occasio levaretur et quod perfectum videre omnes optarent citius completeretur, deligere omni ex ordine, ne invidiam praelatio generaret, sexviratum placuit. Delecti itaque sunt ex militibus Paulus de Leone, ex togatis Prodocimus Comes I. V. C., ex honestis Ioannes Zabarella, ex opificibus Franciscus larius(?), Franciscus aromatista, Gottifredus aurifex. His confertur auctoritas omni modi, formae, temporis, impensae, loci dandi. Opus namque forma plerisque consiliis praelibrata nunc faciendum caelator habet. . . . 'Locum [mausolei] dignum forum aulicum apud sancti Clementis basilicam decretum habent, quod accolis atque transeuntibus advenis in prospectu sit. Non minuet operis maiestatem forum illud pavimentari laterculis. Non defuerunt amplissimi viri cives optimi, Henricus miles et Petrus fratres Scroffegni, qui pro liberalitate sua offerrent se omnem impensam facturos, si ad domum suam opus hoc fabricari daretur. Non illiberalius obtulit Ludovicus Buzzacarinus vir utique clarissimus, litteratissimus, ditissimus. At nemo impetrare id potuit. Placuit enim quod publici ornamentum esset de publico et in publicum fieri'. Hactenus POLENTONUS, unde sua excerptis Cavacius p. 219 sq. Etiam Flavius BLONDUS (1388—1463) in opp. (Basil. 1559) p. 381 narrat aedem S. Iustinae collocatam esse in vetustae aedis vestigio, 'quod effodientes ubique pulcherrima inveniunt lithostrata, eodemque in loco T. Livii sepulcrum aetate nostra repertum fuisse conspeximus'. Ossa illa in curia 'ad parietem occidentalem', ut ait, Scardeonius p. 41, 'supra portam honoratissime cum hoc elogio collocata: OSSA · T · LIVII · PATAVINI · VNIVS · OMNIVM · MORTALIVM · IVDICIO · DIGNI · CVIVS · PROPE · INVICTO · CALAMO · INVICTI · P · R · RES · GESTAE · CONSCRIBERENTVR'. Quam inscriptionem solent etiam syllogae referre una cum ea quam infra dabimus, e. c. Marcanova cod. Bern. n. 401, Mut. f. 156' Pat. 2; Felicianus Pat. 14; Apianus 347, 1; Scardeonius l. c.; Grut. spur. 13, 5. 'Os vero brachii', Scardeonius pergit, a. 1451 'Alphonsus Aragonum rex impetravit a re publica Patavina, ut Neapolim deferretur, relicto ibi in tabula lapidea hoc elogio: INCLYTO ALPHONSO ARAGONVM REGI STVDIORVM FAVTORI REIP · VENETAE FOEDERATO ANTONIO PANORMITA POETA LEGATO SVO ORANTE ET MATHEO VICTVRIO HVIVS VRBIS PRAETORE CONSTANTISSIMO INTERCEDENTE EX HISTORIARVM PARENTIS T · LIVII OSSIBVS QVAE HOC TVMVLO CONDVTVR BRACHIVM PATAVINI CIVES IN MVNVS CONCESSERE ANNO CHRISTI MCCCCLI XIII KAL · SEPTEMB ·'. Denique maxillam ex iisdem ossibus in sphaera aurea inclusam servari in cancellaria Patavii scribit Marcanova et eum secutus Scardeonius. — Titulus, propter quem arcam a. 1413 repertam Livio attribuerunt, remansit loco antiquo ad S. Iustinae, donec ea aedes reficeretur, ut ait adnotatio ad Iucundi codicem Cicognae; scilicet a. 1547 'ab aede D. Iustinae', Scardeonius inquit, 'epitaphium translatum est et appositum honorifice ad ossa in foro et desuper antiqua effigies capitis, quod extat apud Alexandrum Bassianum in maxima existimatione'. Imaginem parietis eum inscriptione inter ornamenta Ursatus proponit aere expressam 1652 p. 27. Titulus prostat adhuc in curia intus parieti infixus. — Falsum exemplum videtur extitisse Laude in domo Bassiani a Ponte; certe ibi ex lapide descripsit auctor CODICIS PAPIENSIS (inde Vignoli *storie Lodig.* p. 255), de quo agetur in Laudensibus.